

Toimenpideoite TPA 24/2025 vp

Kaisa Garedeu ps ym.

Toimenpideoite vieraskielisten oman äidinkielen opetuksen lak- kauttamisesta

Eduskunnalle

Kunnat tarjoavat vieraskielisille perusopetuksen ja lukiokoulutuksen oppilaille heidän oman äidinkieltä opetusta. Vuonna 2023 opetusta on antanut 88 koulutuksen järjestäjää. Opetettuja kieliä oli 59, joista yleisimmät olivat venäjä, arabia ja somali.

Perusopetuslain 12 §:n mukaan "äidinkielenä opetetaan oppilaan opetuskielen mukaisesti suomen, ruotsin tai saamen kieltä. Äidinkielenä voidaan huoltajan valinnan mukaan opettaa myös romanikieltä, viittomakieltä tai muuta oppilaan äidinkieltä." Perustuslain 17 §:n mukaan "saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan". Nykylainsäädännön pykälät mahdollistavat, mutta eivät velvoita kuntia tarjoamaan vieraskielisille oman äidinkielen opetusta. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 114/2024 vp) nostettiin esiin, ettei maahanmuuttajataustaisten oppilaiden huomioimisesta ole velvoittavia säännöksiä eikä opetuskielen oppimiseen ole säädetty kansallisia menettelytapoja. Tämä on johtanut paikallisesti vaihteleviin ratkaisuihin.

Saamen kielen, romanikielen ja viittomakielen äidinkielenopetus on Suomessa perusteltua. Suomen valtion ja kuntien tehtävänä ei kuitenkaan tule olla Suomeen maahanmuuttajina tulleiden oman äidinkielen opiskelun rahoittaminen. Suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutumisen, kotoutumisen ja työelämässä menestymisen kannalta suomen kielen osaamisen tulee olla ensisijaista.

Tuoreimman Pisa-tutkimuksen mukaan ero maahanmuuttajataustaisten ja kantasuomalaisten oppilaiden lukutaidossa on Suomessa osanottajamaista selvästi suurin. Maahanmuuttajalasten kielitaito on huolestuttavan heikko. Jyväskylän yliopiston ja opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) tutkimuksen mukaan ensimmäisen polven maahanmuuttajalapsista 61 prosentilla on niin heikko lukutaito, ettei heillä katsota olevan riittäviä tietoja ja taitoja osallistua täysipainoisesti yhteiskunnan toimintoihin, kuten jatko-opintoihin ja työelämään.

Vielä hälyttävämpi on toisen ja kolmannen sukupolven maahanmuuttajien kielitaidon tilanne. Tampereen yliopiston kasvatustieteen professori Mari-Paoliina Vainikaisen mukaan kaikissa oppimistulosten arvioinneissa tulee esiin se, ettei toisen polven maahanmuuttajien kielitaito ole juurikaan ensimmäisen polven maahanmuuttajien kielitaitoa parempi. Monet koko elämänsä Suomessa asuneet ja peruskoulun läpäisseet maahanmuuttajanuoret eivät ammattikoulujen opettajien mukaan ymmärrä edes peruskäsitteitä.

Toimenpidealoite TPA 24/2025 vp

Kyse ei ole pelkästään kotoutumisesta, sillä maahanmuuttajavoittoisissa kouluissa enemmistön heikko kielitaito ja niin kutsuttu sekakielten käyttäminen, eli erikielisten sanojen yhdisteleminen puheessa, heijastuu väistämättä myös maahanmuuttajien kanssa opiskelevien suomalaislasten kielitaitoon. Myös kantasuomalaisten lasten kielitaito on Pisa-tulosten mukaan jo heikentynyt.

Suomen Perusta selvitti tuoreessa tutkimuksessa suomalaisten näkemyksiä kunnissa ja hyvinvointialueilla päätettävistä asioista. 48 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että vieraskielisille ei tulisi tarjota oman äidinkielen opetusta. Ainoastaan 28 prosenttia kannatti opetuksen järjestämistä.

Vieraskielisten oman äidinkielen opetuksen järjestämisen kustannukset jakaantuvat valtiolle ja kunnille. Opetushallitus myöntää valtionavustusta, joka kattaa enintään 86 prosenttia hyväksyttävistä laskennallisista kustannuksista. Vuonna 2024 valtion avustukset vieraskielisten oppilaiden äidinkielen opetukseen sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetukseen ja muun opetuksen tukemiseen maksoivat suomalaisille yhteensä noin 22,5 miljoonaa euroa. Valtionavustuksen ylittävän osuuden maksavat kunnat. Kustannukset vaihtelevat kunnittain oppilasmäärien ja opetuksen laajuuden mukaan.

Valtion ja myös useiden kuntien taloudellinen tilanne on hyvin vaikea. Säästöjä on jouduttu kohdistamaan kaikille sektoreille. Velkakehitys on saatava pysähtymään. Vieraskielisten oman äidinkielen opiskelun rahoitus tulisi lakkauttaa kansallisella tasolla osana talouden sopeuttamistoimia ja hallitusohjelman mukaista kotouttamisen vahvistamista. Ensisijaisesti Suomessa asuvien maahanmuuttajalasten tulee oppia suomen tai ruotsin kieltä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vieraskielisten oman äidinkielen opiskelun rahoituksen lakkauttamiseksi.

Helsingissä 1.4.2025

Kaisa Garedeu ps
Teemu Keskiarja ps
Tomi Immonen ps
Anne Rintamäki ps